

Arkivsaksnr.:
2023/2306

Dokumentdato:
17.10.2023

Styre:
Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet

Styresak:
55/23

Møtedato:
24.10.2023

Kvalitetsarbeid i forskerutdanningen: Endringer i ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet

Dokumenter i saken

- PS 06/23 Endringer i den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen
- PS 04/23 Drøftingssak: Ny ramme for den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen i ph.d.-programmet ved HF

Bakgrunn

Programstyret for ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet drøftet rammene for den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen på møte den 14. juni i år (PS 04/23).

Drøftingen avdekket et behov for justeringer i programbeskrivelsen, og 13. september vedtok programstyret å anbefale fakultetet å gjøre endringer i programmets krav til den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen. Saken følger også opp endringene som allerede er vedtatt av den obligatoriske opplæringsdelen (S 35/23), og det er lagt særlig vekt på at opplæringsdelen skal ivareta målsetting, innhold og krav i forskriftens bestemmelser, samtidig som fakultetets regelverk må gi rom for variasjon mellom fagene.

Programstyrets anbefaling

Vi legger frem forslag til ny tekst i programmets beskrivelse av den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen, under punkt 3.6.1 Opplæringsdelens innhold. Endringer i forhold til fakultetets forslag til vedtak er markert med **rødt**.

- Den kandidatspesifikke opplæringsdelen skal sikre at kandidatene oppfyller forskriftens krav til opplæringsdelen, utover innholdet som allerede er dekket av de obligatoriske emnene.
- Den kandidatspesifikke opplæringsdelen skal derfor dekke følgende (jf. forskriftens § 2-2):
 - faglig metode og teori som gir dybde og bredde i eget fag
 - trening i formidling av vitenskapelig arbeid
- Grunnenhetene har ansvaret for at den kandidatspesifikke opplæringsdelen bidrar til at forskriftens krav innfris. Dette skal sikres både gjennom kandidatens plan for opplæringsdelen og eventuell oppfølging i fremdriftsrapportering og midtveiseevaluering.
- Studiepoenggivende aktiviteter kan inkludere:
 - Ph.d.-emner og -kurs i regi av UiB, forskerskoler eller andre akkrediterte institusjoner
 - Deltakelse med innlegg på **nasjonale og/eller internasjonale** konferanser og seminarer
 - Redskapsemner og -kurs med særlig relevans for avhandlingsarbeidet (Ved godkjenning av emner fra lavere nivå skal poengreduksjon vurderes.)
 - Formidlingsarbeid

- Følgende aktiviteter gir ikke uttelling i opplæringsdelen:
 - fremlegging av ~~avhandlingskapitler~~ på interne seminarer
 - utenlandsopphold
 - pliktarbeid
 - midtveisevaluering
 - sluttseminar

[NN sine] kommentarer

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret godkjenner programstyrets anbefalinger om endringer i den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen.

Ole Thomassen Hjortland
fung. dekan

Susanne Ostendorf
fung. fakultetsdirektør

Sak: PS 06/23
Møte: 13.09.2023

Endringer i den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen

Dokumenter i saken:

- PS 04/23: Drøftingssak: Ny ramme for den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen
- [Ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet](#) (lenke)
- [Forskrift for ph.d.-graden ved Universitetet i Bergen](#) (lenke)

Bakgrunn:

Ved Universitetet i Bergen tildeles ph.d.-graden på bakgrunn av godkjent gjennomført opplæringsdel, godkjent vitenskapelig avhandling, godkjent prøveforelesning over oppgitt emne og godkjent offentlig forsvar av avhandlingen (disputas).

Formålet med opplæringsdelen er spesifisert i ph.d.-forskriftens § 2-2:

§ 2-2. Innhold i ph.d.-utdanningen

Utdanningen omfatter et selvstendig forskningsarbeid som skal dokumenteres med en vitenskapelig avhandling av internasjonal standard på høyt nivå. Forskningsarbeidet skal gjennomføres under aktiv veiledning. I tillegg skal kandidaten gjennomføre en opplæringsdel i faglig metode, teori, vitenskapsteori og etikk som gir dybde og bredde i eget fag, samtidig som faget settes inn i en videre ramme. I ph.d.-utdanningen skal kandidaten også få trening i formidling av vitenskapelig arbeid overfor fagfeller, studenter og allmennheten.

Rammene for opplæringsdelen er videre gitt i ph.d.-forskriften § 7-2 og § 7-3.

§ 7-2. Opplæringsdelens omfang

Opplæringsdelen skal tilsvare minst 30 studiepoeng, hvorav minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak. Elementer som skal inngå i opplæringsdelen, skal normalt ikke være eldre enn fem (5) år ved opptaksdato. Fakultetet selv kan gjøre unntak fra dette for søkere som har bakgrunn fra forskerlinjer og tilsvarende ordninger.

Opplæringsdelen skal være gjennomført og godkjent før avhandlingen innleveres. Alle elementer som inngår i opplæringsdelen, skal dokumenteres.

§ 7-3. Opplæringsdelens innhold

Opplæringsdelen skal inneholde vitenskapsteori og etikk med et omfang som gir minst fem (5) studiepoeng.

Eksamener i opplæringsdelen er regulert av bestemmelsene om eksamen i universitets- og høyskoleloven samt forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Bergen.

Fakultetet fatter vedtak om godkjenning av opplæringsdelen. Fakultetet kan godkjenne at emner og andre faglige aktiviteter gjennomført utenfor Universitetet i Bergen inngår i opplæringsdelen. Emner på ph.d.-nivå ved annen institusjon skal godkjennes i samsvar med regler om studiepoenguttelling i universitets- og høyskolelovens § 3-5e, første ledd.

Innenfor denne rammen har Det humanistiske fakultetet utformet sine egne krav til opplæringsdelen, som gjelder for kandidater med opptak på fakultetets eget ph.d.-program. Opplæringsdelen ved Det humanistiske fakultet består av 30 studiepoeng som er delt likt mellom en obligatorisk og en kandidatspesifikk/valgfri del.

Denne saken omhandler de 15 kandidatspesifikke studiepoengene i ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet. Etter at punktene som gjentar det som er bestemt i forskriften eller som gjelder

den obligatoriske delen er tatt ut, ser kravene til den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen i dag slik ut:

3.6.1. Opplæringsdelens innhold

- Kandidat og veileder skal planlegge opplæringsdelen i tråd med prosjektets læringsutbyttebeskrivelse, og kandidatens prosjekt og karriereplaner.
- Innenfor de gitte rammer er opplæringsdelen individuell og tilpasset avhandlingsarbeidet og karriereplanene til den enkelte kandidat.
- [...]
- De resterende 15 studiepoengene skal kvalitetssikres ved grunnenheten. De skal støtte opp under avhandlingsarbeidet, ha metodisk relevans og settes sammen i henhold til følgende kriterier:
 - Inntil 10 studiepoeng for organiserte ph.d.-kurs i regi av forskerskoler eller andre
 - Inntil 8 studiepoeng for deltagelse med innlegg på nasjonale og/eller internasjonale konferanser og seminarer med direkte relevans for avhandlingsarbeidet
 - Inntil 8 studiepoeng for gjennomførte redskapskurs på alle nivåer innen andre fagområder, inkludert spesielle språkfag
 - Inntil 3 studiepoeng for populærvitenskapelige foredrag og artikler, inkludert kronikker
- [...]
- Ved godkjenning av emner fra lavere nivå skal poengreduksjon vurderes.
- Følgende aktiviteter gir *ikke* uttelling i opplæringsdelen:
 - fremlegging av avhandlingskapitler på interne seminarer
 - Unntak: større seminarer over 1-2 dager der kandidaten også kommenterer andres avhandlingskapitler
 - utenlandsopphold
 - pliktarbeid
 - midtveisevaluering
 - sluttseminar

I sin nåværende form har denne delen av opplæringsdelen vist seg vanskelig å forholde seg til for både kandidater, veiledere og andre involverte. Det er uklart hvilke kriterier som gjeler for de ulike aktivitetstypene, og det er vanskelig å forholde seg til hva som til enhver tid mangler i opplæringsdelen til den enkelte kandidat. Mye av årsaken til disse problemene er knyttet kategoriene denne delen av opplæringsdelen er delt inn i og retningslinjene for fordeling av studiepoeng mellom disse. Det er også uklart hvordan de ulike kategoriene er ment å svare til målene og kravene til opplæringsdelen i forskriften.

I forslaget nedenfor følger vi signaler fra drøftingssaken om å unngå detaljerte føringer på antall studiepoeng knyttet til kategoriene. I stedet angir teksten eksempler på studiepoenggivende aktiviteter, uten at disse er ment å være uttømmende. Det overordnede kravet er at sammensetningen av aktiviteter i opplæringsdelen (inkludert den obligatoriske) sikrer at kravene i forskriften innfris.

Forslag til endringer i programbeskrivelsen:

- Den kandidatspesifikke opplæringsdelen skal sikre at kandidatene oppfyller forskriftens krav til opplæringsdelen, utover innholdet som allerede er dekket av de obligatoriske emnene.
- Den kandidatspesifikke opplæringsdelen skal derfor dekke følgende (jf. forskriftens § 2-2):
 - faglig metode og teori som gir dybde og bredde i eget fag
 - trening i formidling av vitenskapelig arbeid
- Grunnenhetene har ansvaret for at den kandidatspesifikke opplæringsdelen bidrar til at forskriftens krav innfris. Dette skal sikres både gjennom kandidatens plan for opplæringsdelen og eventuell oppfølging i fremdriftsrapportering og midtveisevaluering.
- Studiepoenggivende aktiviteter kan inkludere:
 - Ph.d.-emner og -kurs i regi av UiB, forskerskoler eller andre akkrediterte institusjoner
 - Deltakelse med innlegg på nasjonale og/eller internasjonale konferanser og seminarer

- Redskapsemner og -kurs med særlig relevans for avhandlingsarbeidet (Ved godkjenning av emner fra lavere nivå skal poengreduksjon vurderes.)
- Formidlingsarbeid
- Følgende aktiviteter gir *ikke* uttelling i opplæringsdelen:
 - fremlegging av avhandlingskapitler på interne seminarer
 - utenlandsopphold
 - pliktarbeid
 - midtveisevaluering
 - sluttseminar

Prodekans merknader:

Drøftingssaken om den kandidatspesifikke opplæringsdelen (PS 04/23) avdekket et behov for justeringer i programbeskrivelsen. Saken følger også opp endringene som allerede er vedtatt av den obligatoriske opplæringsdelen. Det er lagt særlig vekt på at opplæringsdelen skal ivareta målsetting, innhold og krav i forskriftens bestemmelser, samtidig som at fakultetets regelverk må gi rom for variasjon mellom fagene.

Forslag til vedtak:

Programstyret anbefaler at fakultetet endrer ph.d.-programmet i henhold til forslaget og med eventuelle endringer som gikk frem av drøftingen.

Ole Hjortland
prodekan

Inger Marie Hatløy
seksjonssjef

Sak: PS 04/23
Møte: 14.06.2023

Drøftingssak: Ny ramme for den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen i Ph.d.-programmet ved HF

Dokumenter i saken:

- [Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring: Nivåkravet til 3. syklus](#) (lenke)
- [Forskrift for graden ph.d. ved Universitetet i Bergen](#) (lenke)
- [Ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet](#) (lenke)

Bakgrunn:

Denne saken inngår i en helhetlig gjennomgang av opplæringsdelen i Ph.d.-programmet ved Det humanistiske fakultet (heretter kalt programmet). Opplæringsdelen består av totalt 30 studiepoeng, fordelt på 15 obligatoriske studiepoeng i regi av fakultetet og 15 valgfrie studiepoeng som skal kvalitetssikres ved grunnenhetene enten i forbindelse med oppretting av emner, eller ved tildeling av studiepoeng for eksterne kurs og andre aktiviteter som er i tråd med programbeskrivelsen.

Gjennomgangen startet med en drøfting av rammene for den obligatoriske delen av opplæringsdelen på programstyrets møte den 15. februar i år (PS 01/23). Drøftingen ble fulgt opp av et forslag til konkrete endringer som ble godkjent av programstyret den 3. mars (PS 03/23), og som legges frem for fakultetsstyret for godkjenning på møte den 20. juni.

Gjennomgangen fortsetter her med en drøfting av rammene for den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen. Utgangspunktet er at det stadig oppstår diskusjon rundt spørsmål knyttet til hva som faktisk kan godkjennes innenfor de rammene som ble satt da programmet ble opprettet tilbake i 2019.

Problemstillingen er todelt. For det første er det uklart hva som kan godkjennes som kandidatspesifikke studiepoeng ut fra beskrivelsen i programmet. For det andre er det vanskelig å holde kontroll med fordelingen av studiepoeng mellom de ulike kategoriene.

Fakultetet ønsker å forenkle programbeskrivelsen, slik at det blir enklere for alle parter å sikre god gjennomføring av opplæringsdelen. God gjennomføring av opplæringsdelen forutsetter at både de formelle og de faglige kravene skal være lette å administrere og kvalitetssikre.

Rammene for dagens opplæringsdel

Forskriftens krav til innhold i programmet generelt og opplæringsdelen spesielt:

1. Innhold i ph.d.-utdanningen (forskriften § 2-2)

- [...] I tillegg skal kandidaten gjennomføre en opplæringsdel i faglig metode, teori, vitenskapsteori og etikk som gir dybde og bredde i eget fag, samtidig som faget settes inn i en videre ramme. I ph.d.-utdanningen skal kandidaten også få trening i formidling av vitenskapelig arbeid overfor fagfeller, studenter og allmennheten.

2. Opplæringsdelens formål (forskriften § 7-1)

- Fakultetet har ansvar for at opplæringsdelen og avhandlingsarbeidet til sammen gir utdanning på høyt faglig nivå og etter internasjonal standard. Opplæringsdelen skal gi trening i faglig formidling og innføring i forskningsetikk, vitenskapsteori og vitenskapsmetode. Opplæringen skal sammen med forskningsarbeidet bidra til oppnåelse av forventet læringsutbytte i det gjeldende fakultets ph.d.-program og i tråd med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

- Dersom fakultetet ikke selv tilbyr hele opplæringsdelen, skal det legges til rette for at kandidaten får tilsvarende opplæring ved andre fakultet og/eller institusjoner.

3. Opplæringsdelens innhold (forskriften § 7-2)

- Opplæringsdelen skal inneholde vitenskapsteori og etikk med et omfang som gir minst fem (5) studiepoeng.
- Eksamener i opplæringsdelen er regulert av bestemmelsene om eksamen i universitets- og høyskoleloven samt forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Bergen.
- Fakultetet fatter vedtak om godkjenning av opplæringsdelen. Fakultetet kan godkjenne at emner og andre faglige aktiviteter gjennomført utenfor Universitetet i Bergen inngår i opplæringsdelen. Emner på ph.d.-nivå ved annen institusjon skal godkjennes i samsvar med regler om studiepoenguttelling i universitets- og høyskolelovens § 3-5e, første ledd.

4. Programmets målsetning (programmet pkt. 1.1.2)

- Ph.d.-utdanningen skal kvalifisere for humanistisk forskning av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning, i samsvar med forskningsetiske standarder.

5. Programmets læringsutbyttebeskrivelse (programmet pkt. 1.2)

- Ved fullført doktorgrad skal kandidaten ha oppnådd følgende *kunnskaper*
 - Kandidaten er i kunnskapsfronten innenfor sitt forskningsfelt, og er godt kjent med dets vitenskapsteori og metoder.
 - Kandidaten kan anvende ulike teorier, perspektiver, metoder og prosesser i forskning og faglige utviklingsprosjekter.
 - Kandidaten kan bidra til utvikling av ny kunnskap, og nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor sitt forskningsfelt.
- Ved fullført doktorgrad skal kandidaten ha oppnådd følgende *ferdigheter*
 - Kandidaten kan formulere problemstillinger, planlegge og gjennomføre forskning og faglig utviklingsarbeid på høyt nivå.
 - Kandidaten kan håndtere komplekse faglige spørsmål og utfordre etablert kunnskap og praksis på sitt forskningsfelt.
 - Kandidaten kan identifisere relevante etiske problemstillinger og utøve sin forskning med faglig integritet.
 - Kandidaten kan formidle sitt forsknings- og utviklingsarbeid gjennom anerkjente nasjonale og internasjonale kanaler.
 - Kandidaten kan delta i debatter innenfor sitt forskningsfelt i nasjonale og internasjonale fora
- Ved fullført doktorgrad skal kandidaten ha oppnådd følgende *generelle kompetanse*
 - Kandidaten kan planlegge og iverksette arbeidsoppgaver og prosjekter innenfor og utenfor sitt spesifikke fagområde.
 - Kandidaten kan analysere store mengder informasjon, forklare og forstå komplekse sammenhenger og gjøre rede for egne vurderinger.
 - Kandidaten kan bidra til å gjennomføre krevende prosjekter på en kritisk og nyskapende måte

6. Opplæringsdelens innhold (programmet pkt. 3.6.1 – punktene som kun angår den obligatoriske delen er tatt ut)

- Kandidat og veileder skal planlegge opplæringsdelen i tråd med prosjektets læringsutbyttebeskrivelse, og kandidatens prosjekt og karriereplaner.
- Innenfor de gitte rammer er opplæringsdelen individuell og tilpasset avhandlingsarbeidet og karriereplanene til den enkelte kandidat.
- [...]
- [...]
- 15 av studiepoengene skal avlegges som kurs som tilbys ved fakultetet.
- De resterende 15 studiepoengene skal kvalitetssikres ved grunnenheten. De skal støtte opp under avhandlingsarbeidet, ha metodisk relevans og settes sammen i henhold til følgende kriterier:
 - Inntil 10 studiepoeng for organiserte ph.d.-kurs i regi av forskerskoler eller andre
 - Inntil 8 studiepoeng for deltagelse med innlegg på nasjonale og/eller internasjonale konferanser og seminarer med direkte relevans for avhandlingsarbeidet
 - Inntil 8 studiepoeng for gjennomførte redskapskurs på alle nivåer innen andre fagområder, inkludert spesielle språkfag
 - Inntil 3 studiepoeng for populærvitenskapelige foredrag og artikler, inkludert kronikker
- [...]
- Ved godkjenning av emner fra lavere nivå skal poengreduksjon vurderes.
- Følgende aktiviteter gir ikke uttelling i opplæringsdelen:
 - fremlegging av avhandlingskapitler på interne seminarer
 - Unntak: større seminarer over 1-2 dager der kandidaten også kommenterer andres avhandlingskapitler
 - utenlandsopphold
 - pliktarbeid
 - midtveisevaluering
 - sluttsemina

Spørsmål til drøfting:

1. Bidrar opplæringsdelen til å oppfylle læringsutbyttebeskrivelsen i programmet?
2. Er det samsvar mellom målet for programmet og de læringsformene og vurderingsordningene vi tilbyr/tillater?
3. Er det behov for en egen læringsutbyttebeskrivelse for opplæringsdelen i programmet?
4. Er sammensettingen av den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen hensiktsmessig?
5. Er fordelingen av studiepoeng i den kandidatspesifikke delen av opplæringsdelen fornuftig?

Forslag til vedtak:

Programstyret ber fakultetet om å komme tilbake med et forslag til revidert programbeskrivelse på bakgrunn av det som kom frem på møtet.

Ole Hjortland
prodekan

Inger Marie Hatløy
seksjonssjef